

Aanvullend onderzoek MDTO

Aan:	Forum Standaardisatie
Van:	InnoValor Advies B.V.
Datum:	6 mei 2026
Versie:	1.0
Bijlagen:	geen

1 Aanleiding en doelstelling

In de procedure om te toetsen of MDTO geschikt is om te verplichten aan de overheid ('Pas toe of leg uit'-regime) is een aantal aandachtspunten benoemd voor de indiener Nationaal Archief. Het doel van dit aanvullend onderzoek is te onderzoeken in hoeverre Nationaal Archief erin is geslaagd de aandachtspunten adequaat te hebben aangepakt die zijn geconstateerd in het Forumadvies van 10 december 2025.

Op de Forum Standaardisatievergadering van 10 december 2025 heeft het Forum Standaardisatie [besloten](#) om de definitieve besluitvorming over het advies om MDTO te verplichten aan de overheid ('Pas toe of leg uit'-regime) voorlopig uit te stellen. De motivatie voor dit uitstel is toegelicht in de [Memo besluitvorming Forumadvies MDTO en Forumadvies TOOI](#). De besluitvorming is uitgesteld totdat de geconstateerde aandachtspunten in het [Forumadvies](#) zijn weggenomen. Het betreft hier onduidelijkheden over het inhoudelijk criterium 'Draagvlak' en het inhoudelijk criterium 'Open standaardisatieproces'. Het Forum Standaardisatie sprak hiermee geen definitieve afwijzing uit, maar gaf aan dat eerst moet worden voldaan aan deze inhoudelijke criteria voor plaatsing op de 'Pas toe of leg uit'-lijst. De beoogde functionele toepassing van MDTO voor de overheid wordt als te relevant beschouwd om het verplicht stellen richting de overheid voor onbepaalde tijd stil te leggen.

De indiener van MDTO, het Nationaal Archief, heeft inmiddels aangegeven de eerdergenoemde aandachtspunten te hebben opgevolgd. Daarop heeft Bureau Forum Standaardisatie (BFS) een aanvullend onderzoek ingesteld en de procedure voor het verplichten van MDTO aan de overheid hervat. Dit aanvullend onderzoek geeft de resultaten weer van de acties van het Nationaal Archief en de beoordelingen van de experts op deze acties.

2 Betrokkenen en proces

Op 22 april 2026 heeft een aanvullende expertbijeenkomst plaatsgevonden met indiener Nationaal Archief, de procedurebegeleider en Bureau Forum Standaardisatie, samen met een aantal leden van de expertgroep die eerder in de toetsingsprocedure van MDTO betrokken waren, om te beoordelen of het Nationaal Archief alle aandachtspunten uit het [Forumadvies](#) heeft opgevolgd.

3 Samenstelling van de expertgroep

De expertgroep bestaat uit een selectie van experts die aanwezig waren bij de eerdere expertbijeenkomst. De expertgroep heeft een onafhankelijk voorzitter die de expertbijeenkomst leidt.

Aan deze aanvullende expertbijeenkomst hebben de volgende personen deelgenomen:

- Wout van der Reijden (Nationaal Archief - Indiener)
- Fred Gravesteijn (Ministerie van Financiën)
- Antal Posthumus (Belastingdienst)
- Alice Strating (IConnectie)
- Ine de Visser (Geonovum)

Als voorzitter is opgetreden Ruud Kosman, Managing Partner bij InnoValor Advies. Samen met Aday Destici, Projectondersteuner bij InnoValor Advies, hebben zij dit aanvullend onderzoek in opdracht van het Bureau Forum Standaardisatie begeleid.

Hans Laagland van het Bureau Forum Standaardisatie was als toehoorder bij de expertbijeenkomst aanwezig.

4 Toetsing aandachtspunten

Het Forum Standaardisatie hanteert vier inhoudelijke hoofdcriteria om te bepalen of een standaard in aanmerking komt voor verplichten ('Pas toe of leg uit') of aanbevelen aan de overheid via plaatsing op 'Pas toe of leg uit'-lijst of lijst aanbevolen standaarden van het Forum Standaardisatie. Ieder van deze hoofdcriteria heeft deelcriteria [die beschreven staan op de website van het Forum Standaardisatie](#).

[De aandachtspunten die zijn vastgesteld door het Forum Standaardisatie](#) zijn gerelateerd aan de criteria 'toegevoegde waarde' en 'open standaardisatieproces'. In dit hoofdstuk wordt per aandachtspunt beschreven op welke wijze de indiener, het Nationaal Archief, opvolging heeft gegeven aan de aandachtspunten en hoe deze opvolging door de experts is beoordeeld.

4.1 Toegevoegde waarde

Met dit criterium wordt bepaald of het toepassingsgebied van de standaard duidelijk is, of deze zich goed verhoudt tot andere standaarden die al dan niet op de lijst staan, of de

standaard een duidelijke meerwaarde heeft en of deze opweegt tegen eventuele risico's en nadelen.

4.1.1 Aandachtspunt: Reikwijdte van het functioneel toepassingsgebied en samenhang tussen MDTO en DCAT AP NL

Er zijn zorgen van Geonovum over de reikwijdte van het opgestelde functioneel toepassingsgebied, onder andere in relatie tot standaarden als DCAT-AP-NL (beschrijven van datasets en dataservices) en de Nederlandse profielen op ISO 19115 (beschrijven van geografische datasets en dataset series) en ISO 19119 (beschrijven van geografische informatie services). MDTO wekt de indruk zich primair te lenen voor metadateren van documentaire informatievoorziening en minder voor metadateren van datasets. Het risico ontstaat dat men een dataset alléén met MDTO gaat metadateren (en niet met DCAT-AP-NL of in een combinatie). Deze zorgen hadden in een eerder stadium kunnen worden geadresseerd, juist wanneer er sprake was geweest van een opener standaardisatieproces.

Een aparte notitie van Nationaal Archief en Geonovum om de samenhang tussen MDTO en DCAT AP NL te duiden kan daarbij helpen. Een dergelijke notitie is in navolging van de notitie [Relatie MDTO en TOOI](#); bij de aanvang van de toetsingsprocedures van MDTO en TOOI is de relatie MDTO en TOOI in beeld gebracht via een afzonderlijke notitie. Het uitwerken van de relatie tussen metadatastandaarden is ook een onderwerp van het [Stelsel van Metadatastandaarden](#) (in opdracht van het OBDO). Het zoeken van synergie met het Stelsel bij het opstellen van een dergelijke notitie is ook al opgenomen als Advies door experts in het Forumadvies MDTO. Vanuit gebruikersperspectief heeft het de voorkeur om deze duidelijkheid over de onderlinge relatie tussen MDTO en DCAT-AP-NL tegelijk met het besluit tot plaatsing van MDTO op de 'Pas toe of leg uit'-lijst te kunnen communiceren.

In een gezamenlijke communicatie dient het Forum Standaardisatie daarom bij plaatsing van MDTO op de 'Pas toe of leg uit'-lijst duidelijk te omschrijven hoe MDTO zich tot andere standaarden verhoudt, en duidelijkheid te geven, met name vanuit MDTO, dat aanpalende standaarden zoals DCAT-AP-NL en ISO 19115/19119 naast elkaar een plek hebben.

4.1.1.1 Opgvolging Nationaal Archief

Het Nationaal Archief heeft samen met Geonovum een notitie opgesteld waarin wordt ingegaan op de relatie tussen MDTO en DCAT-AP-NL en het Nederlandse profiel op ISO 19115/19119. [De notitie](#) is te vinden op de website van Nationaal Archief als onderdeel van de sectie [veelgestelde vragen](#) en op de [website van Geonovum](#). Daarnaast wordt in de notitie ingegaan op DCAT en het NL profiel op ISO 19115. Dit zijn geen concurrerende standaarden, maar standaarden met een ander toepassingsgebied.

Uit de notitie komt naar voren dat standaarden verschillende doelen dienen en aanvullend op elkaar gebruikt kunnen worden, waarbij vanuit het perspectief van MDTO algemene kenmerken uit DCAT-AP-NL of het NL profiel op ISO 19115 kunnen worden overgenomen. Daarmee kan een groot deel van de verplichte metadata kenmerken uit MDTO ingevuld

worden. Hiervoor is een [mapping](#) beschikbaar, zodat deze transformatie door verschillende organisaties op dezelfde manier kan worden toegepast

4.1.1.2 Beoordeling experts

De experts concluderen dat de invulling door het Nationaal Archief in voldoende mate bijdraagt aan het adresseren van aandachtspunt 'Reikwijdte van het functioneel toepassingsgebied en samenhang tussen MDTO en DCAT AP NL'.

De experts stellen dat de notitie een goede uitwerking biedt voor het duiden van de onderlinge relatie tussen de benoemde standaarden. Experts geven aan dat de hierboven genoemde mapping wel om continue beheer vraagt door Geonovum en Nationaal Archief bij wijzigingen van een van de standaarden.

Tegelijkertijd benadrukken zij dat de samenhang tussen metadatastandaarden in een breder perspectief dient te worden beschouwd, met name binnen de context van het [Stelsel van Metadatastandaarden](#). Daarbij blijven de experts het belang van het eerder geformuleerde advies ([Advies 1 uit het Forum Advies](#) aan het ministerie van BZK) benadrukken. Dit advies behelst het in kaart brengen van de onderlinge relaties tussen verschillende metadatastandaarden (bij voorkeur via een vaststellingsprocedure) en het op heldere, bij voorkeur visuele wijze presenteren van deze samenhang.

4.2 Open standaardisatieproces

Met dit criterium wordt bepaald of het beheer en de (door)ontwikkeling van de standaard op een open, toegankelijke, inzichtelijke, zorgvuldige en duurzame wijze zijn ingericht.

4.2.1 Aandachtspunt: Transparantie en duidelijkheid van het besluitvormingsproces

De transparantie van het besluitvormingsproces is in de praktijk beperkt: vaak is alleen inzage mogelijk in vergaderdata en -stukken, terwijl de lange-termijnagenda pas achteraf beschikbaar gesteld. De exacte besluitvormingsprocedure voor sommige belanghebbenden is niet altijd duidelijk of gemakkelijk vindbaar.

4.2.1.1 Opvolging Nationaal Archief

Algemene informatie over de governance van kennisproducten van het Nationaal Archief:

- Het Nationaal Archief ontwikkelt en beheert kennisproducten (handreikingen en normen) voor de gehele overheid op het gebied van duurzame toegankelijkheid van overheidsinformatie (DUTO) en de Archiefwet (zie: [catalogus kennisproducten NA](#)). Naast MDTO zijn er op dit moment 25 andere kennisproducten beschikbaar, Deze kennisproducten worden beheerd als open standaarden aan de hand van de [BOMOS-methodiek](#). Daarbij hoort onder andere:
 - het werken met redactiegroepen, beheergroepen, en openbare reviews als vormen om participatie door gebruikers in het werkveld mogelijk te maken;

- het werken met een jaarlijkse beheercyclus ten behoeve van actualisatie en doorontwikkeling;
 - het ondersteunen van gebruikers bij de implementatie van kennisproducten ter bevordering van de bekendheid met en het gebruik van de kennisproducten. Dat gaat om advisering en het beantwoorden van vragen per email of tijdens spreekuren. Ook neemt het NA deel aan events (of organiseert het die zelf) om met bij te dragen aan kennis en bewustwording bij het werkveld.
 - Aanvullend op bovenstaande, wat reeds is opgenomen in het [Forumadvies](#), organiseert het Nationaal Archief in 2026 een zogeheten DUTO-campagne met als doel om het belang van duurzame toegankelijkheid te onderstrepen en om de dienstverlening van het NA op dat gebied (inclusief kennisproducten) in de spotlight te zetten.
- Voor de governance is in 2018 de Standaardisatieraad opgericht. Daarin zijn de belangen van gebruikers uit alle bestuurslagen vertegenwoordigd. De Standaardisatieraad komt vier keer per jaar bijeen. De Standaardisatieraad heeft [negen leden en wordt voorgezeten door de Algemeen Rijksarchivaris](#).
 - De Standaardisatieraad is verantwoordelijk voor lange-termijn strategie en prioritering. Ook toetst de standaardisatieraad kennisproducten op kwaliteit en draagvlak. De Standaardisatieraad houdt toezicht door aanmeldformulieren te accorderen bij de start van nieuwe ontwikkeltrajecten en herzieningen. En door voorafgaand aan publicatie de definitieve conceptteksten van nieuwe/herziene modules te accorderen. Tevens accordeert de Standaardisatieraad jaarlijks de prioritering voor wat betreft beheer van bestaande kennisproducten.

Met betrekking tot het besluitvormingsproces rondom kennisproducten van het Nationaal Archief zijn naar aanleiding van de procedure bij Forum Standaardisatie de nodige, aanvullende stappen gezet:

- De stukken die de Standaardisatieraad bespreekt, worden twee weken voor de bijeenkomsten online gedeeld op [een open groep op KIA \(Kenniscommunity Informatie en Archief\)](#). Daar staat ook een overzicht van de verwachte bespreekpunten voor de komende vergaderingen. Deze vooruitblik wordt tijdens de vergaderingen van de Standaardisatieraad besproken en zo nodig geactualiseerd. Dit is voor het eerst in praktijk gebracht bij de vergadering van de Standaardisatieraad op 5 maart 2026.
- De [ontwikkelagenda](#) die op de website van het Nationaal Archief staat, is geactualiseerd en bevat een planning rondom lopende trajecten (bijvoorbeeld: het ontwikkelen van een nieuw kennisproduct) en trajecten die nog gaan starten. Dit overzicht toont voor ieder traject de verwachte opleverdatum en koppelt eveneens naar relevante stukken. Bijvoorbeeld: aanmeldformulieren; eventuele voortgangsupdates aan de Standaardisatieraad; en groepen op KIA waar concepten

gedeeld worden. Zie bijvoorbeeld de [KIA-groep voor de handreiking DUTO-risicobeoordeling](#).

- KIA (de [Kenniscommunity Informatie en Archief](#)) is met 3500 actieve leden daarvoor de aangewezen plek. Het is niet nodig om een profiel op KIA aan te maken om vergaderstukken of conceptmodules in te zien.
- Deze maatregelen (het delen van stukken, agenda, planning, en concepten) bieden belanghebbenden de kans om te participeren in ontwikkeling en beheer van kennisproducten. Dat kan eenmalig (bijvoorbeeld door op KIA of via GitHub input te leveren. Of door feedback te geven tijdens een openbare review) of structureel (door deel te nemen aan een redactiegroep of een beheergroep). Daarnaast kunnen belanghebbenden invloed uit te oefenen op de besluitvorming daaromtrent door voorafgaand aan een vergadering hun standpunt te delen met een of meer leden van de Standaardisatieraad.

4.2.1.2 Beoordeling experts

De experts concluderen dat de invulling door het Nationaal Archief in voldoende mate bijdraagt aan het adresseren van aandachtspunt 'Transparantie en duidelijkheid van het besluitvormingsproces'.

De experts geven aan positief te zijn over de wijze waarop het Nationaal Archief de afgelopen periode stappen heeft gezet in het vergroten van de transparantie rondom het besluitvormingsproces. Zij waarderen de inspanningen die sinds december zijn gedaan om dit nader uit te werken en inzichtelijk te maken.

Ter verdere versterking van de toegankelijkheid en gebruiksvriendelijkheid wordt daarnaast de suggestie gedaan om de vindbaarheid van het beheerplan en het wijzigingsprotocol van MDTO te verbeteren. Dit zou kunnen worden gerealiseerd door op de webpagina van MDTO een directe link naar deze documenten op te nemen, zodat deze voor gebruikers nog eenvoudiger te vinden en te raadplegen zijn.

4.2.2 Aandachtspunt: communiceren en beheren van versies

Huidige manier van ontsluiting van afzonderlijke modules van MDTO via de website van Nationaal Archief is niet de meest transparante of gebruiksvriendelijke wijze van communiceren. Ook is niet duidelijk welk versiebeleid precies geldt voor de verschillende onderdelen (modules) van MDTO.

4.2.2.1 Opvolging Nationaal Archief

De kennisproducten van het Nationaal Archief zijn beschikbaar via de [website van Nationaal Archief](#). Naar aanleiding van de procedure bij Forum Standaardisatie is besloten om de specificatie van MDTO als beoogd verplichte standaard aan de overheid via de 'Pas toe of leg uit'-lijst grotendeels via GitHub aan te bieden.

Voor de toelichting op de MDTO-onderdelen is gebruikgemaakt van een ReSpec-template. Deze template biedt een efficiënte manier om technische specificaties op te stellen, zoals webstandaarden, waarbij opmaak, referenties en publicatiestijl automatisch worden gegenereerd. ReSpec is een gangbare methode voor publiceren van specificatiedocumenten en is in gebruik bij o.a. Logius en Geonovum. [ReSpec](#) wordt veel gebruikt binnen het World Wide Web Consortium (W3C). Door het gebruik van ReSpec voor de specificatie van MDTO wordt de documentatie op een gestandaardiseerde en overzichtelijke manier gepresenteerd. Daarnaast kan met behulp van GitHub duidelijk onderscheid worden gemaakt tussen verschillende versies van de documentatie.

Het Nationaal Archief heeft als organisatie een [account op GitHub](#). Binnen dit account zijn de verschillende MDTO-onderdelen ondergebracht in afzonderlijke repositories. Elk MDTO-onderdeel heeft dus een eigen repository met daarin de benodigde bestanden. Indien van toepassing bevat deze repository ook direct de bestanden voor de ReSpec-template. De repository Metagegevensschema illustreert goed hoe de modules op GitHub aangeboden worden en hoe versiebeheer binnen GitHub ingevuld zal worden.

Op dit moment zijn de normerende onderdelen van MDTO op GitHub te vinden en wordt gewerkt aan het overzetten van de overige modules. Hier zal vanaf de landingspagina op de website van het Nationaal Archief naar verwezen worden. Dat betekent dat slechts een klein deel van de huidige webpagina's over MDTO op de website van het Nationaal Archief zal blijven staan. Overige pagina's zullen worden verwijderd, nadat ervoor gezorgd is dat verwijzingen naar de huidige pagina's blijven werken (via redirects). De praktijk laat namelijk zien dat veel websites (van o.a. overheidsorganisaties) verwijzen naar specifieke onderdelen van MDTO op de website van het Nationaal Archief. Om dode links te voorkomen, wordt ervoor gezorgd dat bestaande links altijd blijven werken. Dit wordt ondervangen door oude URL's structureel door te laten verwijzen naar de juiste pagina's van de betreffende MDTO-onderdelen op GitHub.

4.2.2.2 Beoordeling experts

De experts concluderen dat de invulling door het Nationaal Archief in voldoende mate bijdraagt aan het adresseren van aandachtspunt 'Communiceren en beheren van versies'.

De experts zijn positief over de stappen die zijn gezet in het beheer van versies alsook over de ingeslagen richting waarop invulling wordt gegeven aan [Advies 3 uit het Forum Advies](#) aan het Nationaal Archief. Dit advies behelst om binnen een jaar materialen te (her)ontwikkelen en beschikbaar te stellen ter ondersteuning om MDTO laagdrempeliger toegankelijk te maken voor verschillende gebruikersgroepen om zo de kans op adoptie van MDTO te verhogen. Het Nationaal Archief zet concrete stappen om materialen te (her)ontwikkelen en beschikbaar te stellen.

Tegelijkertijd signaleren de experts dat de toepassing van MDTO in de praktijk nog regelmatig niet optimaal verloopt. Dit onderstreept volgens hen de blijvende behoefte aan meer en beter uitgewerkte toepassingsvoorbeelden.

De experts zien het als een positieve ontwikkeling dat Nationaal Archief voornemens is dit traject in de komende periode verder vraaggestuurd vorm te geven. Door actief uit te vragen waar concreet behoefte aan is, krijgt de verdere invulling van Advies 3 op een gerichte en effectieve manier vorm.

5 Conclusie

De experts komen tot de conclusie dat het Nationaal Archief de aandachtspunten adequaat heeft aangepakt die zijn geconstateerd in het Forumadvies van 10 december 2025. De experts adviseren dat MDTO in aanmerking komt om te verplichten aan de overheid ('Pas toe of leg uit') via opname op de 'Pas toe of leg uit'-lijst van het Forum Standaardisatie.